

[Jes Lunde]

Jes Lunde (SF):

Krisen i den kapitalistiske økonomi er dybtgående og tegner til at blive langvarig. De traditionelle økonomiske virkemidler slår ikke til, og det er da også vores opfattelse i SF, at den økonomiske krise kun klares effektivt ved indførelse af et socialistisk samfund. Kapitalismens problem findes netop i dens egen grundvold: svælget mellem folkets behov og det profitbehov, der forståeligt nok styrer investorerne, så længe vi har privat ejendomsret til produktionsmidlerne. Kapitalismens afskaffelse ligger ikke lige for, og vi vil derfor i SF pege på, at det kan lade sig gøre at ændre på de økonomiske vilkår her i landet. Blot kræver det vilje til at gribe ind over for erhvervslivet gennem nye styringsmidler.

Hvad er det så, vi skal styre i retning af? Formålet med en økonomisk styring må efter SFs mening være dels nogle mere kortsigtede mål, hvor vi må styre i retning af fuld beskæftigelse og betalingsbalanceligevægt inden for en overskuelig tid, dels nogle mere permanente målsætninger i den økonomiske planlægning, som vedrører dæmpet forbrug af begrænsede ressourcer, miljømæssige forbedringer på arbejdspladserne og i samfundet som helhed og en demokratisering af produktionen. Der er flere muligheder for styringsmidler, selv om ingen af dem rigtig finder anvendelse i dag. Prisstyring kunne indføres på den måde, at staten omlægger sin afgifts- og tilskudspolitik til at rette sig ind efter vore målsætninger, f. eks. ved at lægge afgifter på ressourcspild, arbejdskraftbesparelse m. v.

Investeringsstyring kunne indføres ved en stramning af kreditpolitikken gennem øget kontrol med pengemarkedet. Allerhelst ser vi selvfølgelig en nationalisering af banker og forsikringsselskaber. Derudover bliver det nødvendigt med en skærpet kontrol med kapitalbevægelser over landegrænserne. Importregulering kunne indføres i form af stærkt skærpede kvalitetskrav, der også skulle omfatte dansk produktion.

Jordens begrænsede ressourcer er en afgørende faktor for, hvilke produkter vi ønsker at producere og/eller forbruge. En mere resourcebevidst produktsammensætning er derfor et centralt mål, som vi må styre i retning af. Den mest effektive metode er strenge kva-

litetskrav til varerne, gennemført som påbuds- og forbudslove. Lige så vel som det er forbudt at anvende en række giftstoffer i fødevarer, kunne man tænke sig denne form for lovgivning udvidet til at omfatte en langt større del af markedet. Lovene skulle ikke blot gælde hjemlig produktion, men i det hele taget salg af visse produkter. Eksempelvis kunne man forestille sig forbud mod salg af personbiler, der ikke kan køre et vist antal kilometer pr. liter benzin, og tilsvarende absolutte grænser for energiforbrug i nogle af vores hårde hvidevarer og forbud mod produkter indeholdende stoffer, der frembyder kræftrisiko osv.

Styringen af investeringerne kommer ind i billedet på den måde, at det vil være naturligt som produktionsstrategi for Danmark at satse på varer, der kan erstatte dem, vore kvalitetskrav rammer. De mere præcise styringskriterier må være påvirket af de indre sammenhænge i økonomien. En produktionsforøgelse i én sektor kræver tilførsel fra andre sektorer. Det betyder afledet effekt for produktion, beskæftigelse, import, investeringer osv., ligesom det har indvirkning på kravene til infrastrukturen, herunder vejene og uddannelserne.

Det, vi mener, er, at man må søge at investere på en måde, så man begrænser importkravene mest muligt. Tilsvarende kunne kvalificeret arbejdskraft være en begrænset ressource i erhvervene, men under stor arbejdsløshed falder prisen på arbejdskraft rent samfundsøkonomisk. Set fra samfundets synspunkt kræver det ikke så store omkostninger at sætte arbejdsløse i gang, fordi de alligevel skal have understøttelse. Knaphed bliver derfor mere et spørgsmål om at investere i de nødvendige uddannelser.

Det må være en vigtig opgave at udarbejde samlede planer, der retter sig ind efter de målsætninger, vi har ridset op her. En del af betalingsbalanceproblemet løses f. eks. ved den mindre import af råvarer og her specielt energi, der er blevet en effekt af den ændrede holdning til produkters energiforbrug og ressourceforbrug i det hele taget. En anden del løses ved, at en lang række produkter vil blive afvist af kvalitetsmæssige årsager. Det kan selvfølgelig kun ske, hvis der etableres en dansk produktion i stedet, hvad der på flere områder er gode muligheder for.